

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
TURIZMO ĮSTATYMO NR. VIII-667 2 IR 32 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Iki 2022 m. spalio 27 d. priimto Lietuvos Respublikos turizmo įstatymo Nr. VIII-667 pakeitimo įstatymo – Turizmo įstatymo 31 straipsnio 1 dalies 2 punkte apgyvendinimo paslaugų teikėjams buvo nustatyta pareiga užtikrinti, kad apgyvendinami valstybių narių ir trečiųjų valstybių piliečiai, išskyrus kartu su jais atvykusius jų sutuoktinius ar nepilnamečius vaikus, asmeniškai užpildytų ir pasirašytų registracijos korteles ir patvirtintų savo tapatybę. Ši nuostata nebuvo taikoma Lietuvos Respublikos piliečiams. Priėmus naujos redakcijos Turizmo įstatymą, jame nustatyta, kad apgyvendinami asmenys privalo asmeniškai užpildyti registracijos korteles ir patvirtinti savo tapatybę, neišskiriant iš kur jie atvykę, o tai reiškia, kad visi asmenys – Lietuvos Respublikos, Europos Sąjungos valstybių narių, Europos ekonominės erdvės valstybių, Šveicarijos Konfederacijos ar trečiųjų valstybių piliečiai – apgyvendinimo paslaugų teikėjui privalo asmeniškai užpildyti registracijos korteles ir patvirtinti savo tapatybę.

Šis pakeitimas, įsigaliojęs 2024 m. sausio 1 d., argumentuotas Šengeno susitarimo įgyvendinimu – Lietuvos Respublika yra prisijungusi prie Konvencijos dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo, 1985 m. birželio 14 d. sudaryto tarp Beniliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos vyriausybių, dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo, kurios 45 straipsnis nurodo:

„Susitariančiosios Šalys įsipareigoja imtis reikiamų priemonių, siekdamos užtikrinti, kad:

a) apgyvendinimo įstaigų vadovai arba jų įgalioti asmenys pasirūpintų, kad jose apgyvendinti užsieniečiai, įskaitant kitų Susitariančiųjų Šalių ir kitų Europos Bendrijų valstybių narių piliečius, išskyrus kartu su jais atvykusius sutuoktinius ar nepilnamečius vaikus arba kelionės grupių narius, asmeniškai užpildytų ir pasirašytų registracijos korteles bei patvirtintų savo tapatybę pateikdami galiojantį asmens tapatybės dokumentą;

b) užpildytos registracijos kortelės bus laikomos, kad būtų pateiktos arba nusiųstos kompetentingoms institucijoms, kai jų joms prireiks grėsmei pašalinti, baudžiamiesiems tyrimams arba asmenų dingimo aplinkybėms ir nelaimių aukoms išaiškinti, jeigu nacionalinės teisės aktai nenustato kitaip.

Šio straipsnio 1 dalis mutatis mutandis taikoma asmenims, apsistojusiems bet kuriose komerciškai nuomojamose apgyvendinimo vietose, būtent palapinėse, gyvenamosiose priekabose ir laivuose“.

Turizmo įstatymo 32 straipsnio 1 dalies 3 punktu, nuo 2024 m. sausio 1 d., pereita prie elektroninio apgyvendinamų asmenų registravimo Nacionalinėje turizmo informacinėje sistemoje (toliau – NTIS).

Visgi šiuo metu galiojančio Turizmo įstatymo rengėjai nepakankamai įvertino visų apgyvendinimo paslaugų teikėjų galimybes ir atsiradusios administracinės naštos mastą apie apgyvendinamus asmenis elektroniniu būdu teikti informaciją NTIS:

- kaimo turizmo paslaugų teikėjai dažniausiai veikia periferijose, nutolusiose nuo miesto gyvenamųjų vietovių, kuriose nėra užtikrintas nuolatinis ir nenutrūkstama interneto ryšio veikimas, kuris yra būtinas tinkamam Turizmo įstatymo nuostatų įgyvendinimui;

- kaimo turizmo paslaugų teikėjai yra individualios veiklos pagrindu veikiantys asmenys, smulkieji verslininkai, tai nėra viešbučių tinklai, turintys rezervacines sistemas, kurios automatiškai būdu perkels apgyvendinamų asmenų duomenis į NTIS;

- kaimo turizmo paslaugų teikėjai dažnu atveju yra senyvo amžiaus asmenys, nesinaudojantys nei išmaniaisiais telefonais, nei kompiuteriais, kuriems privalomus valstybės numatytus dokumentus ir ataskaitas padeda susitvarkyti vaikai ar artimiausi giminaičiai. Tokie asmenys būtų priversti fotografuoti ir / ar užsirašinėti apgyvendinamų asmenų duomenis ir perduoti juos tretiesiems asmenims, taip galimai pažeidžiant 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL 2016 L 119, p. 1);

- kaimo turizmo paslaugos yra kompleksinės: dažnu atveju kaimo turizmo paslaugas apima ne tik apgyvendinimą, bet ir maitinimą, supažindinimą su tradiciniais Lietuvos amatais ir jų ypatybėmis, įvairių turistinių priemonių teikimą, didelių švenčių organizavimą. Lietuviai turi pomėgį savo asmenines šventes – vestuves, krikštynas, jubiliejus, mokyklos išleistuves, giminių susitikimus ir kt. – švęsti kaimo turizmo sodybose, siekiant išlaikyti nenutrūkstamą ryšį su lietuviškomis tradicijomis. Didelių švenčių dalyvius būtų itin sudėtinga registruoti NTIS, nes asmenys neretai miega didelėse bendrose poilsio erdvėse, todėl dažnai lieka neaišku ir apgyvendinimo paslaugomis pasinaudojantys ar pasinaudoję asmenys. Pvz., vestuvinių nurodo tik tam tikrą skaičių kambarių ar lovų, kurių pageidauja užsakyti, tačiau iki galo nebūna aišku, kiek jų bus užimta, asmenys nuolat juda, atvyksta / išvyksta į šventę bet kuriuo metu ir lieka nakvoti tik pagal poreikį, kaimo turizmo savininkas nelieka ir nestebi šventės, tad neturi fizinių galimybių užfiksuoti po šventės sodyboje likusių nakvoti asmenų. Toks kaimo turizmo paslaugos suteikimo specifiškumas labai apsunkintų duomenų teikimą NTIS, kaimo turizmo paslaugų teikėjai neturi lygiaverčių sąlygų, lyginant su kitais apgyvendinimo paslaugų teikėjais, pateikti duomenų NTIS.

Konstitucinis teismas yra pažymėjęs, kad tam tikrais atvejais, tai yra, esant pakankamai motyvuotam ir pagrįstam reikalui, įstatymu atskiroms subjektų grupėms galima nustatyti specialų teisinį statusą ar įtvirtinti tam tikrus teisinės padėties ypatumus. Tad Lietuvos Respublikos turizmo įstatymo Nr. VIII-667 2 ir 32 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (toliau – Įstatymo projektas) siekiama nustatyti, kad kaimo turizmo paslaugų teikėjai ir toliau teiktų duomenis apie apgyvendinamus asmenis, tačiau atsižvelgiant į jų teikiamų paslaugų specifiškumą, nurodytą aukščiau, tai darytų ne rečiau kartą per mėnesį. Toks pakeitimas leis kaimo turizmo paslaugų teikėjams, turintiems galimybę informaciją teikti NTIS, teikti ją jiems patogiu metu – kasdien arba esant blogam interneto ryšiui ar turizmo sezono metu įkarštyje – kartą per savaitę ar kartą per mėnesį.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Seimo Ekonomikos komitetas.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

2024 m. sausio 1 d. įsigaliojus atitinkamoms Turizmo įstatymo nuostatoms, pradėjo veikti Nacionalinė turizmo informacinė sistema. Šioje sistemoje nuo 2024 m. liepos 1 d. bus pradėti rinkti, kaupti, saugoti, sisteminti, analizuoti, vertinti keliautojų ir turistų asmens duomenys, skirti nustatyti, keliose apgyvendinimo įstaigose apsistojo tie patys turistai, turisto šalį, nakvynių trukmę veikimo ir kt. informaciją, įskaitant asmens duomenis. Informaciją apie asmenis, kuriems suteikiamos apgyvendinimo paslaugos, privalo pateikti visi apgyvendinimo paslaugų teikėjai, nepriklausomai nuo

teikiamų paslaugų rūšies – tiek klasifikuojamąsias (motelio, kempingo, svečių namų, viešbučio), tiek neklasifikuojamąsias (jaunimo nakvynės namų (angl. hostel), kaimo turizmo, poilsio namų, privataus apgyvendinimo, sanatorijos apgyvendinimo, turistinio laivo apgyvendinimo, turistinės stovyklos)) paslaugas teikiantys fiziniai ir juridiniai asmenys.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūlomi pakeitimai:

1. Pakeisti Įstatymo 2 straipsnio 29 dalį, papildant ją nuoroda į Lietuvos Respublikos įstatymą dėl užsieniečių teisinės padėties;

2. Pakeisti Įstatymo 32 straipsnio 3 dalį ir papildyti Įstatymo 32 straipsnį 3¹ dalimi, numatant išimtį – kaimo turizmo paslaugų teikėjams suteikti teisę duomenis apie apgyvendintus asmenis NTIS teikti ne rečiau kaip kartą per mėnesį, taip pat patikslinama, kad, teikiant šią informaciją apie Lietuvos Respublikos piliečius, NTIS nurodomas tik jų kiekis ir nakvynių skaičius.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymo projektą neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Manytina, kad Įstatymo projektas kriminogeninei situacijai ir korupcijai įtakos neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projektas turės teigiamą poveikį verslo sąlygoms: atsiras palankesnės galimybės verslo subjektams – kaimo turizmo paslaugų teikėjams – įgyvendinti Turizmo įstatyme nustatytas pareigas, ženkliai sumažins jiems nustatytą administracinę naštą, taip pat padės sumažinti ekonominę ir statistinę turizmo sektoriaus šėšėlį, pagerins duomenų surinkimą apie apgyvendinamus asmenis.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant Įstatymų projektais siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančių įstatymų nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimus ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte nepateikiama naujų sąvokų ir sąvokas įvardijančių terminų, todėl jie nevertintini Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštaruja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Ekonomikos ir inovacijų ministerija turės pakeisti Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2023 m. sausio 19 d. įsakymą Nr. 4-25 „Dėl Nacionalinės turizmo informacinės sistemos nuostatų ir Nacionalinės turizmo informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo projektui įgyvendinti valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymų projektą buvo konsultuojasi su asocijuotomis turizmo verslo organizacijomis, turizmo paslaugų teikėjais ir kitų institucijų specialistais.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Įstatymo projekto reikšminiai žodžiai: „Nacionalinė turizmo informacinė sistema“, „apgyvendinimo paslaugų teikėjas“, „kaimo turizmo paslaugų teikėjas“, „Šengeno susitarimas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Kitų reikalingų pagrindimų ir paaiškinimų nėra.
